

A felfuvalkodott tökfej

A Szabadkai Népszínház
szegedi vendéjátéka

Volt kérem tányértörés, tortahab a költő-zseni arcán, fenékbe rúgás, pajzán csin-talankodás, kukoricacsuhé és tolleső. Mindez a Szabadkai Népszínház legutóbbi vendéjátékán a szegedi Kis-színházban, mikor is a múlt századi szerb író, Jovan Ste-rija Popovic *A felfuvalkodott tökfej* című vigjátékát mutatták be a szegedi közönség-nek.

Az író (1806–56) az első eredeti szerb vigjátékok szer-zőjeként a kispolgári erköl-csöket állította pellengérré, leplezte le kapzsiságukat, ür-hatnámságukat. Nem vélet-lenül választotta mesterének Moliere-t, s nem véletlenül öltik fel bennünk e vigjáték kapcsán a nagy francia szíh-padi szerzőnek Az úrhátnám polgár című darabja. A francia Jourdain úr Sterija Popovic darabjában egy gazdag szerb papucses öve-gye, Ferna lesz. Am éppoly ostobán feltürekvő, korlátol-tan felfuvalkodott, ürhat-námságában komikus, reak-cióiban, magatartásában, vi-selkedésében neveléses, mint elődje, Jourdain úr. Vajon véletlen-e, hogy Moliere da-rabja a nemzeti színházban arat estéről estére sikert, s a szabadkaiak jóvoltából a szegedi közönség is ráérzeti az ostobán feltürekvő, egy más társadalmi réteget maj-moló-mímélő, s közben saját csapdáját készítő magatar-tásforma mai utóregzéire?!

Szabó István, a darab ren-dezője a vásári játék stílu-sához közelítette a komédiát, sőt pantomimes betétekkel, némajátékokkal valóssá-gos karnevált varázsolt a szín-padra. A rendezés nagy éré-nye, hogy a legapróbb rész-letekig kidolgozott, a sovány-ka cselekményt sok eredeti és szellemes ötlettel dúsitotta, lehetőséget teremtett a jó ízű, a népi humor vaskosságától sem mentes játéknak. Egy-szerűen igyekezett kiaknázni a verbális humor lehetőségeit, és a mozgások sokféleségét, kezdve a grimaszokká for-zuló arcjátéktól a stilizált

mozgásokon át a pantomi-mig. Nem az ő hibája, hogy a színészek többsége nem volt képes fölőni a rende-zésnek ehhez a nagyvonalú, egyszersmind az apró részle-tekre is figyelő gondossá-gához.

A főszereplő Karna Margit vállára túlságosan sok teher nehezedett. Az egykor bőrk-et cserző papucsesné férje halála után egyszerre az urak felé kezd kacsingatni, beszédmódját, öltözködését, társasági életét hozzájuk igyekszik igazítani. Csak hogy annyira beleivódott a termé-zetes szavak, gesztusok, any-nyra ostoba és korlátolt, hogy képtelen átlépni a bü-vös küszöböt. Nem ismeri az áhított világ játékszabályait, fontoskodásában, akarnoksá-gában válik mulatságossá. Hisz mindenki kiheveti, be-csapja, csöbbe húzza, mignem teljesen megsemmisül. Karna Margit jórészt győzi erővel, színnel, eszközökkel ezt a nagy színészi feladatot. Tu-lajdonképpen az ő jutalom-játéka ez a darab, mellette igazi lehetőséget csak a vad költő-zseni szerepében *Albert János* kap. Játéka, mozgása kidolgozott, pontos, kár, hogy néha dikciója mesterkelt. A felfuvalkodott tökfej-papuc-sesné lányaként *Szűcs Haj-nalka* természetesen, egyszerű és kedves, Jovan, az inasból előlépett komornyik (*Szél Péter*) földhözragadságát gyakran kiabálásokkal igye-kezett bizonyítani. A többi szerepekben *Szabó Ferencet*, *Kerekes Valériát*, *Albert Má-riát*, *Kovács Frigyeszt*, *Süve-ges Etát* és *Sebestyén Tibort* láthatjuk.

A jelzésszerű díszleteket (a tereket lehatároló fémleme-zeket kicsit idegen anyagnak éreztem) és a jelmezeket *Szakács György* tervezte. Az előadás azt bizonyította, hogy a szabadkai színészek képesek megtalálni azt a da-rabot, azt a hangot, azt a vi-lágot, melyek sajátos lehetőségeik között a legoptimális-sabbak.

T. L.

Csehszlovák szakszervezeti küldöttség látogatása

Szerdán Csongrád megyé-be érkezett az ÉDOSZ Köz-ponti Vezetősége vendége-ként, a hazánkban tartózkodó csehszlovák szakszerve-zeti küldöttség. A delegációt, amelynek vezetője *Pavol Barcik*, a Szlovák Élelme-zéssipari Szakszervezet Köz-ponti Elnökségének titkára, *Csikós Mihály*, az ÉDOSZ megyei titkára fogadta az SZMT székházában, és tájé-koztatta őket a szakszerve-zeti munka időszerű kérdé-seiről.

A csehszlovák szakszerve-zeti tisztségviselők tegnap, a Dél-alföldi Pincegazdaság-ban végzett szakszervezeti munkálatait ismerték meg. Ma a szegedi szalámigyárba lá-togatnak.

Szegedi népfront- delegáció utazik Szabadkára

A Vajdasági Dolgozó Nép Szocialista Szövetsége Szab-adka községi választmánya meghívására a Hazafias Népfőnt Szeged városi biz-zottságának delegációja há-rmnapos látogatásra Szab-adkára utazik ma, csütör-tökön. A találkozás célja a testvérvárosi kapcsolatok erősítése, a testvérszervezet tevékenységének tanulmá-nyozása. Különösen a vá-lasztmány közoktatási, köz-művelődési, gazdaságpoli-tikai és rétegpolitikai mun-kája iránt érdeklődik a sze-gedi delegáció, melynek ve-zetője dr. Diós József, a népfőnt városi bizottságá-nak alelnöke, tagjai: Deák Ágnes, a városi bizottság al-elnöke és Bozók István, a városi bizottság tagja.

Ajándék ez a nap

Színes magyar film. Zim-re Péter novellájából írta: Gothár Péter. Fényképezte: Róttai Lajos. Zene: Selme-czi György. Rendezte: Gothár Péter. Főbb szerep-lők: Esztergályos Cecília, Hetényi Pál, Pogány Judit, Szabó Lajos, Derzi János.

Füstös kocsmákban és töb-bé-kevésbé elegáns éttermek-ben állandóan isznak. Reg-gel, délben, este, hetköznap-okon és karácsonykor. Né-ha régi dalokat énekel egy züllött zongorista, vagy ép-pen Hevesi, az alkoholista építési szakember: „Az em-ber egy léha, egy könnyelmű senki...”, vagy: „Tűzpiros virág...” S közben rettenet-esen szűfolt lakásokat jár sorra kölcsönért kunyerálva Irin, az óvónő, körülveve reá éhes férfiakkal. De főleg — lakásgondokkal.

Azt nem lehet mondani, hogy *Gothár Péter* filmje túlzottan eredeti témát igye-kezn körbejárni. A lakás-inségnek és az ezzel össze-tüggő pénzsűkének emberi kapcsolatokat rontó hatása

— nagyjából így összegezhe-tő a társadalomkritikai regis-tráló szándék. Tipikus, vagy annak vélt helyzetek és személyek a divatos doku-mentarizmus többnyire funk-ciótlán naturalizmusmázával nyakon öntve, nem valami élénk mesészővés, és jó szí-nészek, akik szemmel lát-hatóan nem tudnak mit kez-deni karaktereikkel — még ennyi tehető hozzá az össze-gezéshez. Továbbá egy régi igazság: a különbség még mindig esztétikai kategória, amit nem ártana felfrissíte-ni olykor egynémely filmké-sztőknek.

Tulajdonképpen végig nem tudni: gondolkodó, felelős, felnőt, érett állampolgárok sűrűgnék-forógnák-e a nem is túl jellemző lakásügyek-ben (ugyan melyik magányos óvónő kap manapság több-szobás hégyoldali csodaké-g-lit — szeretőjének pallér-haverja jóvoltából?), vagy valami misztikus szociális végezt játékszerei ők esu-pán? Akik rengeteget isznak, szeretkeznek, s — a főhősnő szeretőjének feleségével el-

töltött, enyhén leszébkus han-gulatú végéjszakájával bete-tözve — az „élj a mának” nem túl szimpatikus felszó-lítása jegyében vallják-índo-kolják a címet: ajándék ez a nap? A film nem az.

Domenkos László

A nemzetiségi nyelvoktatásról

A nemzetiségi nyelvokta-tásról kezdődött kétnapos konferencia szerdán a Szom-bathelyi Tanárképző Főisko-lán. A tanácskozáson, ame-lyet abból az alkalomból rendeztek, hogy az intézet 10 éve működik együtt a jugoszláviai maribori peda-gógiai akadémiával a nem-zetiségi pedagógusképzésben. A Rába-vidéki szlovén és a Mura-vidéki magyar nemze-tiség anyanyelvi kultúrájá-ért sikeresen munkálkodó határ menti felsőoktatási in-tézmények vezetői számol-nak be eredményeikről, ta-pasztalataikról.

Gyermekkönyvhét

Pályázatok, vetélkedők

A nemzetközi gyermekév egyik legrangosabb eseménye a hétfőn kezdődött gyermek-könyvhét. Csongrád megyei és szegedi programjában olyan rendezvények is szere-pelnek, melyek a gyermekv-zárásaként is fölfoghatók, a tapasztalatokat és az ered-ményeket is összegzik.

Tegnap, szerdán a megye könyvtárosaival szakszerve-zeti tisztségviselők rendezték meg a Móra Ferenc Múzeum dísz-terében. A tanácsai, aszak-szervezeti és iskolai könyv-tárak munkatársainak a dél-előtti továbbképzésen *Békes Tamás*, a Magyar Televízió fősztályvezetője „Irodalom a televízióban” címmel tar-tott előadást, *Gyuris György*, a Somogyi-könyvtár osztály-vezetője pedig a könyvállomá-ny gyarapításának és fel-dolgozásának szakmai kérdé-seit elemezte. A gyermek-könyvtárosoknak dr. *Károlyi Ágnes*, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ munkatársa a könyvtárak te-vekenységének gyermekévi, országos tapasztalatairól szá-molt be.

A könyvtárosok sokat tet-ték azért, hogy ebben az év-ben különösen szép eredmé-nyeket kaphassanak a legkiseb-bek — a könyvek között, a könyvtárakban. Bár a tava-lyihoz képest kétszer annyi volt a rendezvények száma, minden megyében azon vol-tak a gyermekkönyvtárosok, hogy a kampányjelleg mel-lett, vagy ellenére is, a mun-ka tervszerűsége, folyama-tossága érvényesüljön, s a későbbiekben is haszna le-gyen. A gyermekévi kam-pány egyértelműen hasznos abból a szempontból, hogy a szokásosnál nagyobb figye-lem fordult a gyermekkönyv-tárakra, megszaporodott a szolgáltatásaikat igénylők száma.

Csongrád megye könyvtá-rainak gyermekrészlegei, és a városi gyermekkönyvtárak is forgalmasabbak voltak az idén. A megyei könyvtár szakreferense, *Sára Attiláné* arról is beszámolt a tegnapi tanácskozáson, hogy ebben az évben sikerült szorosabb kapcsolatokat teremteni az iskolákkal, s ez az együttmű-ködés remélhetően tartós lesz. A gyermekévi akciók közül kiemelkedik a *megyei olvasómozgalom*. Több ezer gyerek nevezett a versenybe, mely nemcsak olvasásra, könyvtárhatalmára nevel, hanem más művészetekkel (zene, képzőművészet) való ismerkedésre is. Nagy sikere volt a „Mit olvastak régen a gyerekek?” című vándor-kiállításnak, melyet a Som-gyi-könyvtár nagy értékű ritkaságaiból állítottak össze. Az év első felében Szegeden, később a megye községeiben is bemutatták. A megyei könyvtár szakemberei össze-

állították és elküldték az is-kolákba a *könyvtárhatalmá-lati tanfolyamok tematiká-ját*, ennek alapján számos községben és a városokban megtanították a gyerekeket a hasznos tudnivalókra. Ebben az évben több új gyermek-könyvtári részleglet alakítot-tak ki többek között Bor-dányban, Forráskúton, Apát-falván.

A könyvtárak a gyermek-évi rendezvényeket, a megyei és a városi tanács támogatá-sával bonyolították le. Így például azt az *Ötletpályáza-tot*, melyet azért hirdettek, hogy a könyvtárosokat minél színvonalasabb és hatéko-nyabb gyerekfoglalkozások tervezésére és lebonyolításá-ra ösztönözzék. A pályázat eredményeit tegnap hirdette ki dr. *Kovács Miklósné*, a megyei tanács vb művelődési osztályának csoportvezetője. Első díjas *Arnóczy Mária* (Hódmezővásárhely, városi könyvtár) munkája, melynek témája „A didergő király”. Ugyancsak ő készítette el az egyik második díjas pályaművet is, *Ovodások a könyv-tárban* címmel. Még ketten kaptak második díjat: *Szer-dahelyi Péterné* (a Somogyi-könyvtár, Odessza városrészi fiókkönyvtára) és *Ternai Antalné* (Szentesi gyermek-könyvtár). A harmadik díja-

sok: *Varga Andrásné* (móra-városi könyvtár), *Simon Albertné* (szekszutasi könyv-tár), *Nagy Lászlóné* (Béke utcai Általános Iskola), *Kiss Ernőné* (makói Kun Béla Általános Iskola). Hatan dicsé-retet, tizenegyen könyvjutal-mat kaptak pályamunká-jukért.

A Móra-centenárum alkalmából nagyzerabású verse-nyeket hirdettek a megyé-ben, melyek egyúttal a leg-rangosabb gyermekévi ese-mények is. A *Móra Ferenc prózamondó verseny* megyei döntőjét ma, csütörtökön dél-előtt 10 órától bonyolítják le a Bartók Béla Művelődési Központban; a *Ki mit tud Móra Ferencről?* vetélkedő megyei döntője pedig holnap, pénteken ugyanott, szintén 10 órakor kezdődik. A gyer-mekkönyvhét további ese-ményei: ma, csütörtökön dél-után 5 órakor Móra-mese bábfeldolgozását, a *Csalavá-ri Csalavért* láthatják a ki-csik a bábszínházban; ugyanebben az időpontban a gyermekkönyvtárban *Teszár Gábor* és *Torma László* iro-dalmi műsorát hallgathatják meg. Holnap, pénteken dél-után 3 órakor a Béke utcai iskolában *Takács Tiborral* találkozhatnak olvasói.

A Tiszatáj decemberi száma

Keresztúry Dezső klasszi-kus veretű versei állnak a decemberi Tiszatáj szépiro-dalmi anyagának élén. A három vers közül a Fe-renczy Béni emlékére írt *Álvilági utat emeljük ki. A humánomot, a művészet erejét dicsőítő költeményben olvashatjuk: „...a tiszta formák/néma hatalma meg-öldi/a kövémeredt vilá-got”. Akkor sem pesszimiz-musról van szó, ha a mű-vész — az átélt megrázkód-tatások hatására — elkomor-lesz. A gyermekévi akciók közül kiemelkedik a *megyei olvasómozgalom*. Több ezer gyerek nevezett a versenybe, mely nemcsak olvasásra, könyvtárhatalmára nevel, hanem más művészetekkel (zene, képzőművészet) való ismerkedésre is. Nagy sikere volt a „Mit olvastak régen a gyerekek?” című vándor-kiállításnak, melyet a Som-gyi-könyvtár nagy értékű ritkaságaiból állítottak össze. Az év első felében Szegeden, később a megye községeiben is bemutatták. A megyei könyvtár szakemberei össze-*

A Tanulmány rovatban jelent meg *Vastagh Pál* Nemzetiségi jogok hazánk-ban című munkája. A szer-ző a nemzetiségi jogok két csoportját („egyenjóságot biztosító” és „sajátos nem-zetiségi jogok”) vizsgálja a felszabadulás utáni magyar jogfejlődésben. Mikó Imre pályájáról írt (talán „első-ként”) összegző tanulmányt *Csorba Csaba*. Mikó 21 éves korában adta ki fontos könyvét Az erdélyi falu és a nemzetiségi kérdés címmel. „Fő tevékenysége a harmin-cas években a nemzetközi, illetve a nemzetiségi jogi kérdések tanulmányozása, a romániai magyar kisebbség jogainak védelme volt.” Nemzetiségi kérdés a nyu-gat-európai „vendégmunká-sok” ügye is. *Karsai László* illúziók és valóság című tanulmányának második része a fejlett kapitalista társadal-mak osztályharcainak egyik legfontosabb jelenségét, a bevándorolt munkások hely-zetét elemzi.

Az 1849. június 8-i nagy-szebeni magyar–román bé-kítési tanácskozásról közöl eddig ismeretlen dokumen-tumot *Kálnoki Kis Tamás*. A húsz „román ajkú pap” és öt világi értelmiségi ayd-lése a jegyzőkönyv tanúsága szerint „vitatkozás és meg-fontolás után hozott határo-zatában leszögezte, hogy a román nép józanabb, na-gyobb része soha nem osz-totta azok nézetét, akik a bujtozatok ingerlésével és a „pokoli ámtások” hatása-alatt, a magyar nemzet füg-getlensége ellen intéztek tá-madásokat”.

A Kritika rovatban *Gö-römbei András* Balogh Ed-gár Szolgálatban című em-lékiratáról ír. *Csanódy Mik-lós* Jordáky Lajos Józsa Bé-la-könyvét ismerteti. A töb-bi írás a Tankönyvkiadó nemzetiségi kiadványait mu-tatja be. — A Múterem-látogatás legújabb darabja *Tandí Lajos* beszélgetése *Vinkler László* festőművés-zel.